# Ο δημοσιογράφος Καρλ Μαρξ και οι τεχνοκράτες

Ο Μαρξ, ο οποίος ξανάρχισε να διαβάζεται εδώ και μερικά χρόνια και να συζητείται στο διεθνή τύπο, λόγω της ανάλυσης και της πρόβλεψης του κυκλικού και δομικού χαρακτήρα των καπιταλιστικών κρίσεων, θα έπρεπε να ξαναδιαβαστεί σήμερα στην Ελλάδα και στην Ιταλία για έναν ακόμα λόγο: λόγω της επανεμφάνισης της «κυβέρνησης τεχνοκρατών».

Με την ιδιότητα του δημοσιογράφου της New York Tribune, μιας από τις πιο διαδεδομένες εφημερίδες του καιρού του, ο Μαρξ παρατήρησε τα πολιτικά γεγονότα που οδήγησαν, στην Αγγλία του 1852, στη γέννηση της πρώτης «κυβέρνησης τεχνοκρατών» στην ιστορία, της κυβέρνησης Άμπερντιν (Δεκέμβριος 1852 – Ιανουάριος 1855).

Η ανάλυση του Μαρξ ξεχωρίζει για την οξυδέρκεια και το σαρκασμό της. Ενώ οι Times υμνούν την εξέλιξη σαν ένα σημάδι εισόδου «στην πολιτική χιλιετία, σε μια εποχή όπου το κομματικό πνεύμα μοιραία θα χαθεί και μόνο η ιδιοφυία, η εμπειρία, η φιλοπονία και ο πατριωτισμός θα δίνουν δικαίωμα σε δημόσια αξιώματα», ενώ επικαλούνται γι' αυτή την κυβέρνηση τη στήριξη των «ανθρώπων κάθε τάσης», εφόσον «οι αρχές τους απαιτούσαν τη γενική συναίνεση και στήριξη», ο Μαρξ περιγελά την κατάσταση στο άρθρο του Μια θνησιγενής κυβέρνηση. Προοπτικές της κυβέρνησης συνασπισμού (Ιανουάριος 1853). Αυτό που οι Times θεωρούσαν τόσο μοντέρνο και συναρπαστικό αποτελούσε για κείνον μια φάρσα. Όταν ο τύπος του Λονδίνου ανακοίνωσε ένα «υπουργείο αποτελούμενο από καινούριους ανθρώπους», ο Μαρξ δήλωσε ότι «ο κόσμος θα εκπλαγεί σίγουρα ελάχιστα όταν μάθει ότι η νέα εποχή της ιστορίας πρόκειται να εγκαινιαστεί από φθαρμένους και υπέργηρους ογδοντάρηδες (…) από γραφειοκράτες που συμμετείχαν σχεδόν σε κάθε κυβέρνηση από τα τέλη του περασμένου αιώνα ως μέλη του υπουργικού συμβουλίου, άτομα διπλά νεκρά, λόγω ηλικίας και φθοράς, που ανακλήθηκαν στη ζωή μόνο τεχνητά».

Μαζί με την κριτική των ατόμων, υπάρχει –φυσικά– η πολύ πιο σημαντική κριτική της πολιτικής. Ο Μαρξ αναρωτιέται λοιπόν: «Μας υπόσχονται την ολοκληρωτική εξαφάνιση της πάλης μεταξύ των κομμάτων ή μάλλον την εξαφάνιση των ίδιων των κομμάτων. Τι θέλουν να πουν οι Times;». Το ερώτημα είναι, δυστυχώς, εξαιρετικά επίκαιρο, σ' έναν κόσμο όπου η κυριαρχία του κεφαλαίου ξανάγινε άγρια, όπως ακριβώς ήταν στα μέσα του Χίλια Οκτακόσια.

Ο διαχωρισμός μεταξύ «οικονομικού» και «πολιτικού», που διαφοροποιεί τον καπιταλισμό από τους προηγούμενους τρόπους παραγωγής, έφθασε σήμερα στο αποκορύφωμα. Η οικονομία όχι μόνο κυριαρχεί επί της πολιτικής, υπαγορεύοντας πρόγραμμα και αποφάσεις, αλλά είναι τώρα πια τοποθετημένη εκτός των αρμοδιοτήτων της και εκτός του δημοκρατικού ελέγχου, σε τέτοιο βαθμό ώστε η αλλαγή κυβερνήσεων να μην τροποποιεί πια τις κατευθύνσεις της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Στα τελευταία τριάντα χρόνια μεταβιβάσαμε την εξουσία από την πολιτική σφαίρα στην οικονομική, πετύχαμε να μετατρέψουμε πιθανές πολιτικές αποφάσεις σε αδιαφιλονίκητες οικονομικές επιταγές, που κάτω από την ιδεολογική μάσκα του απολίτικου έκρυβαν ένα οικοδόμημα κατ' εξοχήν πολιτικό, και μάλιστα με εντελώς αντιδραστικό περιεχόμενο. Η μετακίνηση ενός τμήματος της πολιτικής σφαίρας στην οικονομία, ως χωριστό και απαράλλαχτο πλαίσιο, η μεταβίβαση εξουσίας από τα κοινοβούλια στην αγορά, τους θεσμούς της και τις ολιγαρχίες της, συνιστά το πιο σοβαρό κώλυμα για τη δημοκρατία στην εποχή μας. Οι αξιολογήσεις της Standard & Poor's, οι δείκτες της Wall Street – αυτά τα τεράστια φετίχ της σύγχρονης εποχής – έχουν ισχύ μεγαλύτερη από τη λαϊκή βούληση. Στην καλύτερη περίπτωση, η πολιτική εξουσία μπορεί να επέμβει στην οικονομία (οι κυρίαρχες τάξεις έχουν συχνά ανάγκη να μετριάσουν τις καταστροφές που προκαλούνται από την αναρχία του καπιταλισμού και από τις

βίαιες κρίσεις του), χωρίς όμως ποτέ να μπορούν να ξαναθέσουν υπό συζήτηση τους κανόνες και τις βασικές επιλογές.

Προφανής απόδειξη των όσων περιγράψαμε είναι τα γεγονότα που συνέβησαν αυτές τις μέρες στην Ελλάδα και την Ιταλία. Πίσω από την απάτη της «κυβέρνησης τεχνοκρατών» –ή, όπως συνηθιζόταν να λέγεται στην εποχή του Μαρξ, «της κυβέρνησης όλων των ταλέντων»– κρύβεται η αναστολή της πολιτικής (δεν επιτρέπεται να παραχωρηθούν ούτε δημοψηφίσματα, ούτε εκλογές) που πρέπει να εκχωρήσει όλο το έδαφος στην οικονομία. Στο άρθρο Κυβερνητικές Πράξεις (Απρίλιος 1853), ο Μαρξ υποστήριξε ότι «ίσως το καλύτερο πράγμα που μπορεί να πει κανείς για την κυβέρνηση συνασπισμού («τεχνοκρατών») είναι ότι αντιπροσωπεύει την αδυναμία της (πολιτικής) εξουσίας σε μια μεταβατική στιγμή». Οι κυβερνήσεις δεν συζητούν πλέον ποιες οικονομικές κατευθύνσεις πρέπει να υιοθετήσουν, αλλά οι οικονομικές κατευθύνσεις προκαλούν τη δημιουργία των κυβερνήσεων.

Στην Ιταλία τα προγραμματικά σημεία αυτής της κυβέρνησης απαριθμήθηκαν σε μια επιστολή (που θα έπρεπε μάλιστα να μείνει απόρρητη) που απηύθυνε, το περασμένο καλοκαίρι, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στην κυβέρνηση Μπερλουσκόνι. Για να «επανέλθει η εμπιστοσύνη» των αγορών πρέπει να προχωρήσουμε ολοταχώς στο δρόμο των «δομικών αλλαγών» (έκφραση που έγινε συνώνυμη κοινωνικής σφαγής), δηλαδή: μείωση των μισθών, αναθεώρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων όσον αφορά τους νόμους που ρυθμίζουν την πρόσληψη και την απόλυση, αύξηση της συντάξιμης ηλικίας και ιδιωτικοποιήσεις σε ευρεία κλίμακα. Οι νέες «κυβερνήσεις τεχνοκρατών», με επικεφαλής ανθρώπους που μεγάλωσαν μέσα στους οικονομικούς θεσμούς που είναι περισσότερο υπεύθυνοι για την κρίση (βλέπε τον διορισμό Παπαδήμου στην Ελλάδα και Μόντι στην Ιταλία) θα ακολουθήσουν αυτό το δρόμο. Φυσικά για το «καλό της χώρας» και για το «μέλλον των επόμενων γενεών», στήνεται στον τοίχο κάθε φωνή εκτός χορωδίας.

Στο σκηνικό αυτό, αν η αριστερά δεν θέλει να εξαφανιστεί, πρέπει να ξαναρχίσει να είναι σε θέση να ερμηνεύει τις πραγματικές αιτίες της σημερινής κρίσης και να έχει το θάρρος να προτείνει και να δοκιμάσει τις αναγκαίες ριζοσπαστικές απαντήσεις εξόδου.